



VRACLAV, okr. Ústí nad Orlicí, Pardubický kraj

Raně středověké hradiště

11.–13. století



Význam: Přemyslovské správní hradiště na trase dálkové cesty.

Historie: *Hradiště bylo založeno na Trstenické stezce, spojující Čechy a Moravu. Výstavba Vraclavi (v raně středověkých písemných pramenech nazývané *Wratislau*) je tradičně připisována knížeti Vratislavovi II. (vládl v l. 1061–1092), nicméně mincovní nálezy z posledních let naznačují, že počátky hradiště bude třeba posunout již na přelom 10. a 11. století.

V r. 1108 zde nechal kníže Svatopluk (1107–1109) povraždit členy rodu Vršovců. Podle vyprávění kronikáře Kosmy bylo příčinou tohoto trestu podezření, že předák rodu, Mutina, knížete zradil a umožnil vpád polského vojska, vedeného svrženým knížetem Bořivojem II.

Na přelomu 12. a 13. století se Vraclav ocitla v rukou Děpolticů. Roli

správního centra plnila nejméně do r. 1226, kdy se v písemných pramenech objevuje zdejší kastelán Byčen. Hradiště bylo patrně opuštěno ve druhé polovině 13. století v souvislosti s nově založeným královským městem ve Vysokém Mýtě. Na počátku 14. století je zmíněno v Dalimilově kronice již jako pusté a zarostlé býlím.

První *archeologické výzkumy provedl na *akropoli hradiště J. L. *Pič, který měl údajně objevit kamenné podezdívky knížecího paláce. Další stopy zahloubených i srubových staveb odkryl v l. 1961–1963 systematický výzkum L. Skružného a L. Hrdličky. V centrální části akropole byly nalezeny také kostrové hroby. V posledních několika letech se archeologické výzkumy soustřeďují především na *předhradí, které je zemědělsky využíváno. Na pravidelně orané ploše o rozloze 1,8 ha byly prováděny *po-

↑ Pohled na val hradiště ve Vraclavi. Foto J. Marounek, 2013.

➤ Památník vyvraždění Vršovců r. 1108, postavený v r. 1908. Foto J. Mařík, 2014.

□ Plán lokality zaměřil J. Mařík.



vrchové sběry a průzkumy s detektory kovů. Nálezy slitků barevných kovů a kusy silně propálené hlíny mohou indikovat přítomnost řemeslnických dílen. Další drobné nálezy, jako jsou závaží a části skládacích vážek, zase připomínají obchodní dálkovou trasu, která hradištěm procházela.

Popis: Hradiště se nachází na severovýchodním okraji obce Vraclav, na vysoké ostrožně nad svatomiikulášským údolím. Nejlépe dochovanou částí areálu je akropole (A)

o rozloze asi 0,8 ha, kterou od předhradí odděluje *val (B), zachovaný do výše 4–6 m. Opevnění akropole nebylo archeologicky zkoumáno, a proto jej není možné přesně *datovat. S přibývajícím nálezem z mladší doby železné nelze vyloučit, že první hradba zde vyrostla již v tomto období, a v raném středověku byla pak znovu využita. Jihovýchodně od opevnění je možné předpokládat předhradí (C), nicméně další případné stopy hradiště již zcela setřela mladší zemědělská činnost.

Na koruně valu stojí žulový památník, který nechala postavit obec v r. 1908 k osmistému výročí povraždění části rodu Vršovců. Společně s umístěním památníku byly val a jeho okolí parkově upraveny (místní zde vysázeli javory a lípy) a do jeho podoby zasáhly také nové přístupové cesty k památníku. Na východním úpatí hradiště se nachází poutní místo s léčivým pramenem, v jehož blízkosti byl v první polovině 17. století vybudován barokní areál s kostelem sv. Mikuláše,





lázeňský dům a dřevěná poustevna se zvonící. [jm]

Literatura: Skružný 1962; Charvát 1980.

Navigační bod: N 49°58'10.25", E 16°05'35.86" (rozcestí mezi akropolí a předhradím).

Přístup: Z doporučeného místa parkování u rozcestníku „Vraclav–sv. Mikuláš“ po zelené turistické značce k jihu až na hradiště.

Rizika: Žádná, hradiště je celoročně snadno přístupné. Akropole má parkovou úpravu.

Okolí: [1] Dobříkov (UO), vrcholně středověká tvrz: N 50°00'04.51", E 16°08'02.11" (4,7 km).

[2] Pěšice (UO), hradiště Kusá hora z mladší doby bronzové a raného středověku: N 49°55'07.32", E 16°04'04.16" (6,0 km).

[3] Holešovice u Chroustovic (CR), raně středověký mohylník v poloze Na Vrších: N 49°57'49.26", E 15°58'54.75" (8,0 km).

[4] Běstovice (UO), hradiště Darebnice z mladší doby bronzové a raného středověku: N 50°01'01.60", E 16°11'29.23" (8,8 km).



↖ *Letecký snímek areálu hradiště. Foto J. Mařík, 2014.*

← *Terénní práce při archeologickém výzkumu ve Vraclavi v I. 1961–1963. Archiv ARÚP, FT-39293.*

Archeologický atlas Čech

Vybrané památky od pravěku do 20. století

Archaeological Atlas of Bohemia

Selected sites from prehistory to the 20th century

Martin Kuna

a kolektiv:

Alžběta Danielisová, Dagmar Dreslerová, Jan Hasil,
Josef Hložek, Michaela Langová, Jan Mařík,
David Novák, Čeněk Čišecký, Zuzana Kačerová,
Eva Čepeláková, Judita Korteová, Dana Křivánková,
Petra Maříková Vlčková, Zdeněk Mazač, Jitka Říhová

Překlad resumé David J. Gaul

Revize překladu Zuzana Maritzová, Petra Maříková Vlčková

Vydal

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1

a

Nakladatelství Academia, Středisko společných činností

AV ČR, v. v. i., Vodičkova 40, 110 00 Praha 1,

s podporou programu NAKI Ministerstva kultury ČR

Redakce neperiodických tisků

(Archeologický ústav AV ČR, Praha) Filip Laval

Fotografie na obálce Zuzana Kačerová

Logo AMČR Petr Kincl

Obálka, grafická úprava, sazba a zlom Zdeněk Mazač

Tisk Těšínská tiskárna, a.s.,

Štefánikova 1828/2, 737 01 Český Těšín

Vydání druhé, 2015

Ediční číslo 11779

ISBN 978-80-87365-82-3 (Archeologický ústav AV ČR, Praha)

ISBN 978-80-200-2526-5 (Academia)

Objednávky – Orders – Bestellungen:

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1, Česká republika

Fax: +420 257532288, knihovna@arup.cas.cz

Knihu můžete zakoupit v síti knihkupectví Academia,

na www.academiaknihy.cz nebo v knihovně

Archeologického ústavu AV ČR v Praze.